

Franco, Pinochet, etc.

“Franco es va morir amb el braç de Santa Teresa i el mantell de la Verge del Pilar. Molt bé. Però als franquistes sobrevivents ningú els va incomodar, ningú els va llevar els oficis ni els beneficis, ningú va investigar d'on venien els abundants diners de molts jerarques, ningú els va recordar en públic i a la cara els seus crims. Van continuar en actiu fins els més coneguts protagonistes de la repressió policial.”

Sobretot etcètera, perquè són innumbrables els dictadors grans i petits que en aquest segle XX han viscut amb plena satisfacció la pròpia dictadura. Dictadors llestos o soques, aspres de tracte o tendres amb els nens que els porten flors, sanguinaris de molta sang o només de la sang indispensable. Units només per un nexa comú: la certesa de la pròpia missió salvadora de la pàtria o, en casos singulars, com el de Franco, de salvadors de la civilització. O de l'islam, o de la revolució socialista. Un dictador, si és bo, no dubta, i si dubta és que dicta poc i malament. Un dictador de bona qualitat només respon davant de la història, davant del politburó que ell mateix ha elegit, o davant de Déu o dels esperits dels avantpassats. Un dictador com cal no ha de plantejar-se mai la possibilitat de respondre davant de la llei ordinària. Si s'ho plantejara, no es faria dictador: no valdria la pena. La substància de la dictadura és estar per damunt de la llei. Millor encara: *fer* la llei, i *ser* la llei. Per això —i segurament només per això— és tan interessant i exemplar el cas del senyor dictador don Augusto Pinochet. Justament, en el fet de *poder* ser jutjat exclusivament en termes de la llei, no de la política, el sanejament moral o la venjança.

Altres dictadors del nostre temps han estat jutjats al seu propi país després de la caiguda: massa poques vegades. Alguns han acabat humiliats inhumanament, i morts com a bèsties: l'amarga medecina que ells abans repartien generosament. Perquè no és fàcil separar la justícia de l'oportunitat política del càstig lleu o greu, o simplement de la venjança. Però tan freqüent com això és el final feliç del dictador, mort al llit entre amulets sagrats i enterrat amb suprema pompa pública, o a l'exili daurat gastant els milions prudentment guardats a bon recapte. Alguns, encara no saben quin serà el final, i no són dictadors de poca categoria: Saddam o Hafiz al-Assad, criminal de gran classe, amb les víctimes per desenes de milers; Al-Gaddafi o Fidel Castro, dels quals —a més d'un historial de morts, presons i exilis— quedarà al món una antologia de pallassades. Però cap no ha acabat davant d'un tribunal penal ordinari, com a autor dels delictes propis de la seua dictadura. No un tri-

bunal especial que al propi país jutja la dictadura caiguda, sinó un tribunal penal normal i corrent que no ha tingut cap relació amb l'acusat com a home públic, cap d'estat ni res: la bella ocasió de posar el dictador *per baix* de la llei, de negar la substància de tota dictadura.

Pinochet és un miserable ex-dictador sense grandesa, no un gran dèspota insigne, Genghis Khan, Hitler o Stalin. Ni tan sols és Franco, ni de lluny. Pinochet és un general malcarat i criminal. No és res més. Només valdrà el seu nom per haver estat el primer del seu gremi que ha estat incriminat per jutges ordinaris de mitja dotzena de països. Serà una manera útil de passar a la història, i ací podríem deixar el tema. Però que no vulga ningú, en aquest poc exemplar Regne d'Espanya, justificar *ahora* la persecució de Pinochet i l'amnistia intel·lectual i moral als criminals franquistes. Franco es va morir amb el braç de Santa Teresa i el mantell de la Verge del Pilar. Molt bé. Però als franquistes sobrevivents ningú els va incomodar, ningú els va llevar els oficis ni els beneficis, ningú va investigar d'on venien els abundants diners de molts jerarques, ningú els va recordar en públic i a la cara els seus crims. Van continuar en actiu fins els més coneguts protagonistes de la repressió policial. Entenc que una democràcia dèbil prescindirà de judicis i condemnes (com a Xile, de passada). No entenc la inexistència de cap Llibre Negre, Arxius dels Crims del Franquisme, Institut d'Investigació de la Repressió o alguna entitat pública semblant. No senyor. Les estàtues, les places i avingudes, els monuments, els títols nobiliaris i les fortunes, han perdurat anys i anys, i perduren. I ningú se n'estranya ni protesta: ni partits d'esquerra, ni intel·lectuals de prestigi en diaris progressistes, cap recollida de firmes, cap manifestació ni moviment ni res: res. I Felipe González, al poc temps de ser president, s'embarcava molt tranquil en el *yate Azor*.

P. S. Acabat d'escriure aquest paper, arriba la notícia que el dictador Pinochet sembla que, de moment, s'escaparà per raons d'immunitat diplomàtica. Potser, fins i tot, els seus partidaris el rebran en triomf a Santiago. Normal: també, en circumstàncies semblants, haurien rebut triomfalment Franco a la Plaza de Oriente de Madrid.